

“ชีวิตลงตัว”

ตอนที่ ๑

๒๔-๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๔

สุภีร์ ทুমทอง

๑. ทำความเข้าใจชีวิต

๑.๑ ชีวิตเป็นส่วนประกอบของรูปกับนาม

กายของเรานี้คุ่มกันเป็นรูปร่าง ประกอบขึ้นจากมหาภูตรูป ๔

เกิดจากบิดามารดา เจริญวัยเพราะข้าวสุกและขนมสด

ไม่เที่ยงแท้ ต้องอบ ต้องนวดเฟ้น

มีอันแตกกระจัดกระจายไปเป็นธรรมดา

วิญญาณของเราอาศัยและเนื่องอยู่ในกายนี้

ที.สี. ๘/๒๓๔ สามัญญผลสูตร

๑.๑ ชีวิตเป็นส่วนประกอบของรูปกับนาม

เมื่อขันธทั้งหลายมีอยู่ การสมมติว่า “สัตว์” ก็มีได้
เหมือนคำว่า “รถ” มีได้เพราะประกอบส่วนต่างๆ เข้าด้วยกัน
อนึ่ง ทุกข์เท่านั้นเกิดขึ้น
ทุกข์เท่านั้นดำรงอยู่และแปรผันไป
นอกจากทุกข์ ไม่มีสิ่งอื่นเกิดขึ้น
นอกจากทุกข์ ไม่มีอะไรอื่นดับไป

ถึ.ส. ๑๕/๑๗๑ วชิราสูตร

๑.๑ ชีวิตเป็นส่วนประกอบของรูปกับนาม

พระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าพันธุ์แห่งพระอาทิตย์
ทรงแสดงแล้วว่า **รูป**อุปมาด้วยกลุ่มฟองน้ำ
เวทนาอุปมาด้วยฟองน้ำ
สัญญาอุปมาด้วยหยับแฉก
สังขารอุปมาด้วยต้นกล้วย
และ**วิญญาณ**อุปมาด้วยมายากล..
ถัม.ข. ๑๓/๕๕ เณปิณฑุปมสูตร

๑.๑ ชีวิตเป็นส่วนประกอบของรูปกับนาม

เมื่อใด อายุ ใส่อุ่น และวิญญาณละกายนี้
เมื่อนั้น กายนี้ก็ถูกทอดทิ้ง นอนเป็นเหยื่อของสัตว์อื่น
ปราศจากเจตนา ความสืบทอดเป็นเช่นนี้
นี่เป็นมายากลสำหรับหลอกลวงคนโง่
ขั้น ๕ เปรียบเหมือนเพชรฆาต
เราบอกแล้ว สาระในขั้น ๕ นี้ไม่มี
ถ.ข. ๑๗/๕๕ เณรปิณฑุปมสูตร

๑.๒ ความสืบท่อของชีวิต

เปรียบเหมือนบุรุษตัดหญ้า ท่อนไม้ กิ่งไม้ ใบไม้
ในชมพูทวีปนี้ แล้วรวมเป็น กองเดียวกัน ครั้นรวมกันแล้ว
จึงมัด มัดละ ๔ นิ้ว วางไว้ สมมติว่า “นี่เป็นมารดาของเรา”
“นี่เป็นมารดาของมารดาของเรา”

มารดาของมารดาแห่งบุรุษนั้นไม่พึงสิ้นสุด
ส่วนหญ้า ท่อนไม้ กิ่งไม้ ใบไม้ ในชมพูทวีปนี้ทั้งหมดสิ้นไป

สํ.นํ. ๑๖/๑๒๔ ติณกัฏฐสูตร

๑.๒ ความสืบท่อของชีวิต

ขื่อนั้นเพราะเหตุไร

เพราะว่า **สงสาร**นี้มีเบื่องตันและเบื่องปลายรู้ไม่ได้

ที่สุดเบื่องตัน ที่สุดเบื่องปลาย ไม่ปรากฏแก่เหล่าสัตว์

ผู้ถูก**อวิชชา**ก็คขวาง ถูก**ตัณหา**ผูกไว้ วนเวียนท่องเที่ยวไป

อุปมานี้ฉันใด อุปไมยก็ฉันนั้น

เธอทั้งหลายเสวยความทุกข์ ได้รับความลำบาก

ได้รับความพินาศเต็มป่าช้าเป็นเวลายาวนาน

ส.น. ๑๖/๑๒๔ ติณกัฏฐสูตร

๑.๒ ความสืบท่อของชีวิต

อานนท์ เพราะเหตุนี้แล **กรรม**จึงชื่อว่าป็นไร่นา
วิญญานจึงชื่อว่าป็นพืช **ตัณหา**จึงชื่อว่าป็นยางเหนียว
วิญญานดำรงมั่นอยู่ได้ เพราะธาตุอย่างหยาบ
ของสัตว์ที่มีอวิชาเป็นเครื่องปิดกั้น
มีตัณหาเป็นเครื่องผูกใจ
การเกิดในภพใหม่จึงมีต่อไปอีกด้วยประการฉะนี้
อ.ติก. ๒๐/๗๗ ปฐมภาวสูตร

๑.๓ ข้อจำกัดของชีวิต

ภิกษุทั้งหลาย ตถาคตเกิดขึ้นก็ตาม ไม่เกิดขึ้นก็ตาม
ธาตุนั้น คือ ความตั้งอยู่ตามธรรมดา (ธัมมัญญิตตตา)
ความเป็นไปตามธรรมดา (ธัมมนิยามตา)
ก็คงตั้งอยู่อย่างนั้น ตถาคตรู้ บรรลุธาตุนั้นว่า
“สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง” ครั้นรู้ บรรลุแล้วจึงบอก
แสดง บัญญัติ กำหนด เปิดเผย จำแนก ทำให้ง่ายว่า
“สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง”

อ.ติก. ๒๐/๑๓๗ อุปปาทาสูตร

๑.๓ ข้อจำกัดของชีวิต

ตถาคตเกิดขึ้นก็ตาม ไม่เกิดขึ้นก็ตาม
ธาตุนั้นคือความตั้งอยู่ตามธรรมดา ความเป็นไปตามธรรมดา
ก็คงตั้งอยู่อย่างนั้น ตถาคตรู้ บรรลุธาตุนั้นว่า
“สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์” ... “ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา”
ครั้นรู้ บรรลุแล้วจึงบอก แสดง บัญญัติ กำหนด เปิดเผย
จำแนก ทำให้ง่ายว่า “ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา”
อ.ติก. ๒๐/๑๓๗ อุปปาทาสูตร

๑.๓ ข้อจำกัดของชีวิต

เพราะชาติเป็นปัจจัย ชรามรณะจึงมี ตถาคตเกิดขึ้นก็ตาม
ไม่เกิดขึ้นก็ตาม ธาตุอันนั้น คือ ความตั้งอยู่ตามธรรมดา
ความเป็นไปตามธรรมดา ความที่มีสิ่งนี้เป็นปัจจัยของสิ่งนี้
ก็คงตั้งอยู่อย่างนั้น ตถาคตรู้ บรรลุธาตุนั้น
ครั้นรู้ บรรลุแล้วจึงบอก แสดง บัญญัติ กำหนด
เปิดเผย จำแนก ทำให้ง่าย และกล่าวว่า “เธอทั้งหลายจงดูเถิด”
ส.นิ. ๑๖/๒๐ ปัจจัยสูตร

๑.๓ ข้อจำกัดของชีวิต

... ในกระบวนการนี้ ตถตา (ความเป็นอย่างนั้น) อวิตถตา (ความไม่คลาดเคลื่อน) อนัญญถตา (ความไม่เป็นอย่างอื่น) อิทัปปัจจยตา (ความที่มีสิ่งนี้เป็นปัจจัยของสิ่งนี้)

ดังพรรณนามาจะนี้แล นี้เรียกว่า **ปฏิจจสมุปบาท**

ปฏิจจสมุปปັນนธรรม เป็นอย่างไร

คือ ชราและมรณะเป็นสภาวะไม่เที่ยง ถูกปัจจัยปรุงแต่ง อาศัยกันและกันเกิดขึ้น มีความสั้นไป มีความเสื่อมไป มีความคลายไป มีความดับไปเป็นธรรมดา

ตฺ.น. ๑๖/๒๐ ปัจจัยสูตร

๑.๓ ข้อจำกัดของชีวิต

ภิกษุทั้งหลาย รูปเป็นอนัตตา ถ้ารูปนี้จักเป็นอัตตาแล้วไซ้
รูปนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ และบุคคลพึงได้ในรูปว่า
รูปของเราจงเป็นอย่างนี้ รูปของเราอย่าได้เป็นอย่างนั้น
ก็เพราะรูปเป็นอนัตตา ฉะนั้น รูปจึงเป็นไปเพื่ออาพาธ
และบุคคลย่อมไม่ได้ในรูปว่า
รูปของเราจงเป็นอย่างนี้ รูปของเราอย่าได้เป็นอย่างนั้น
ถ.ข. ๑๗/๕๘ อนัตตลักขณสูตร

๑. ทำความเข้าใจชีวิต

ชีวิต = รูป + นาม = ขั้น ๕ = สังขารธรรม

สังสาร = การเวียนเกิดเวียนตายด้วยอำนาจอวิชชาและตัณหา

ข้อจำกัด = กฎของชีวิต

สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจา

สพฺเพ สงฺขารา ทุกฺขา

สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา

ธมฺมํภฺนิจฺจิตฺตตา, ธมฺมนิยามตา, อิทัปปัจจยตา

ตถตา, อวิตถตา, อนันฺณญฺถตา

สวัสดีครับ

